

*Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai*

*Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui Juozui Olekui*

*Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Mindaugui Sinkevičiui*

*Lietuvos Respublikos Seimui*

*Lietuvos Respublikos Vyriausybei*

*Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai*

*Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai*

*Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai*

*Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai*

*Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai*

*Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai*

*Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigai*

## **KREIPIMASIS DĖL NACIONALINIO SAUGIOS APLINKOS STANDARTO VAIKŲ APSAUGAI**

2026-09-10

Vilnius

Kiekvienas vaikas turi būti saugus nepriklausomai nuo vietos, organizacijos ar institucijos, į kurią jis ateina.

Pastaruoju metu viešojoje erdvėje aptariamai seksualinio smurto prieš nepilnamečius atvejai dar kartą parodė būtinybę ne tik tinkamai reaguoti į jau padarytas nusikalstamas veikas, bet ir stiprinti jų prevenciją institucijose ir organizacijose, kuriose vaikai mokosi, sportuoja, savanoriauja, dalyvauja jaunimo veiklose, gauna socialines, sveikatos ar kultūros paslaugas, dalyvauja religinėje ir bendruomeninėje veikloje ar kitaip kuria pasitikėjimu grindžiamus santykius su suaugusiais.

Sveikiname valstybės institucijų pradėtą darbą stiprinant nepilnamečių apsaugą nuo seksualinio smurto ir numatomą tarpinstitucinę prevencijos ir pagalbos priemonių planą.

Šios aplinkybės įpareigoja veikti ne tik reaguojant į konkrečius atvejus, bet ir sistemiskai – Lietuvoje sukurti vienodą minimalų vaikams saugios aplinkos standartą visoms su vaikais dirbančioms institucijoms ir organizacijoms.

Šiandien Lietuvoje veikiantis teisėto darbo su vaikais kodas yra svarbi vaikų apsaugos priemonė. Jis leidžia įvertinti, ar asmeniui pagal įstatymą nėra apribota teisė dirbti ar vykdyti veiklą su vaikais.

Tačiau asmens patikra pati savaime nėra visa vaikų saugumo sistema.

Teisėto darbo su vaikais kodas padeda patikrinti, ar žmogui tikrinimo metu nėra taikomi įstatymuose nustatyti tikrinimo metu galiojantys veiklos su vaikais apribojimai. Nacionalinis saugios aplinkos vaikams standartas turi nustatyti, kaip institucija užkerta kelią rizikai, ją atpažįsta ir tinkamai reaguoja šiandien. Vaikų saugumui ir gerovei užtikrinti reikalinga platesnė sistema, apimanti ne tik teisėto

darbo su vaikais kodo tikrinimą, priežiūrą ir stebėseną, bet ir vaikams saugios aplinkos užtikrinimo mechanizmus.

Vaikų apsauga neturėtų priklausyti nuo to, ar vaikas atėjo į mokyklą, sporto klubą, jaunimo organizaciją, vasaros stovyklą, parapiją, kultūros įstaigą, socialines paslaugas teikiančią organizaciją ar kitą aplinką.

Skirtinguose sektoriuose jau egzistuoja atskiri vaikų saugumo, smurto prevencijos, pranešimų ar veiklos organizavimo reikalavimai. Tačiau jų apimtis ir pobūdis skiriasi. Todėl siūlome pereiti nuo fragmentiškų atskirų priemonių prie bendro minimalaus nacionalinio standarto, kartu išsaugant atskiruose sektoriuose jau taikomus lygiaverčius ar griežtesnius reikalavimus ir remiantis jau sukurta gerąja praktika, įskaitant „Vaikui saugios aplinkos standartus“.

### **Raginame ir siūlome nustatyti universalią pareigą užtikrinti saugią aplinką vaikams**

Siūlome Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Seimui įstatymu nustatyti, kad juridiniai asmenys, kuriuose vykdoma veikla su vaikais ir kuriems taikomi Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatyti darbo ar veiklos su vaikais reikalavimai, privalėtų turėti ir periodiškai peržiūrėti vaikams saugios aplinkos užtikrinimo sistemą, apimančią prevencijos, rizikos valdymo, pranešimo, reagavimo ir atskaitomybės mechanizmus. Panašiais organizacinio vaikų saugumo principais remiamasi ir Europos Sąjungos lygmeniu. Pavyzdžiui, Europos Komisijos CERV programos medžiagoje pateikiami tarptautiniai „Keeping Children Safe“ vaikų apsaugos standartai.

Manome, kad nacionalinis standartas turėtų apimti šiuos minimalius elementus remiantis „Vaikui saugios aplinkos standartais“:

1. vaiko apsaugos politikos parengimą ir įgyvendinimą;
2. saugią darbuotojų atranką, jų kompetencijų stiprinimą ir psichologinę gerovę;
3. vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų stiprinimą bei jų įtraukimą į saugios aplinkos kūrimą;
4. bendradarbiavimą su vaikų tėvais, globėjais ir rūpintojais;
5. saugios fizinės aplinkos užtikrinimą;
6. aiškias reagavimo procedūras, kai kyla grėsmė vaiko saugumui ar įvyksta krizė;
7. nuolatinę standartų įgyvendinimo stebėseną ir periodinį jų peržiūrėjimą.

Šie standartai turi būti užtikrinti visose organizacijose ar įstaigose, kurios dirba su vaikais. Tolesnis standartų įgyvendinimas turi būti taikomas proporcingai pagal veiklos pobūdį ir rizikos lygį. Nedidelė savanoriška jaunimo organizacija neturi būti administruojama taip pat kaip didelė mokykla ar socialinių paslaugų įstaiga, tačiau vaikas kiekvienoje iš šių aplinkų turi turėti tas pačias esmines saugumo garantijas. Taikant standartus būtina atsižvelgti į veiklos pobūdį, trukmę ir rizikos lygį. Pagal specialiuosius teisės aktus taikomi lygiaverčiai ar aukštesni vaikų saugumo reikalavimai laikomi bendrųjų reikalavimų įvykdymu atitinkama apimtimi.

Organizacijoms turi būti suteikta galimybė naudotis valstybės ir ekspertų parengtomis pavyzdinėmis tvarkomis, metodinėmis rekomendacijomis ir mokymais, kurie turi būti parengti iki privalomų reikalavimų įsigaliojimo.

## **Siūlome remtis jau sukurta sistema**

Manome, kad rengiant naują reguliavimą pirmiausia turi būti įvertinta galimybė jį sistemaiškai susieti su Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnyje įtvirtinta darbo ir veiklos su vaikais sistema.

Tai leistų išvengti visiškai naujos lygiagrečios reguliavimo sistemos kūrimo ir, kiek tai teisiškai bei administraciškai pagrįsta, pasinaudoti jau egzistuojančiu skirtingų sektorių priežiūros institucijų tinklu.

Valstybė jau yra pripažinusi, kad dirbant su vaikais negali pakakti vien organizacijos nuožiūros sprendžiant, kas gali vykdyti tokią veiklą. Lygiai taip pat negalime palikti vien organizacijos nuožiūrai klausimo, ar joje apskritai egzistuoja elementarios prevencijos, pranešimo ir reagavimo procedūros.

Kartu kviečiame įvertinti atskirą proporcingą reguliavimą tais atvejais, kai veikla su vaikais vykdoma individualiai ir nėra juridinio asmens, kuriam galėtų būti nustatytos institucinės pareigos, užtikrinant, kad individuali veiklos forma savaime nereikštų mažesnio vaiko apsaugos lygio, o esminės saugumo garantijos būtų pritaikytos tokios veiklos pobūdžiui ir rizikai.

## **Prašome Vyriausybės ir Seimo:**

1. Įtraukti nacionalinio saugios aplinkos vaikams standarto sukūrimą remiantis jau egzistuojančia organizacijų geraja praktika, pavyzdžiui, 2025 m. parengtais „Vaikui saugios aplinkos standartais“, į šiuo metu rengiamą tarpinstitucinį nepilnamečių apsaugos nuo seksualinio smurto prevencijos ir pagalbos priemonių planą.
2. Viešai paskelbti atsakingas institucijas, proceso eigą ir planuojamus terminus, per kuriuos bus įvertintos reikalingos teisėkūros ir įgyvendinamųjų teisės aktų pataisos.
3. Sudaryti tarpsektorinę darbo grupę, į ją įtraukiant vaiko teisių, jaunimo, švietimo, žmogaus teisių srityje dirbančias organizacijas, sporto, socialinių paslaugų, sveikatos, kultūros, religinių bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų atstovus bei asmens duomenų apsaugos, baudžiamosios teisės ir kitų sričių ekspertus, taip pat užtikrinti vaikų ir jaunų žmonių nuomonės įtraukimą į standarto rengimą.
4. Įvertinti galimybę Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatyti bendrą institucinę pareigą ir prievolę užtikrinti vaikams saugią aplinką ir minimalius vaikams saugios aplinkos standartus, o įgyvendinamuosiuose teisės aktuose detalizuoti procedūras ir formas.
5. Užtikrinti, kad kartu su naujais reikalavimais organizacijoms būtų parengtos pavyzdinės tvarkos, mokymai ir metodinė pagalba bei numatytas pereinamasis laikotarpis.
6. Įvertinti, kaip šių reikalavimų laikymosi priežiūra galėtų būti integruota į jau egzistuojančias sektorių priežiūros sistemas, nekuriant perteklinės administracinės naštos.

## **Taisyklės turi galioti ir mums patiems**

Šiuo kreipimusi pasirašančios nevyriausybinės ir jaunimo organizacijos neprašo nustatyti papildomų pareigų tik kitoms institucijoms.

Mes ne tik prašome tokio standarto kitoms institucijoms – esame pasirengę, kad jis būtų taikomas ir mūsų pačių organizacijoms.

Organizacijos, kurios prašo valstybės užtikrinti aukštesnį vaikų apsaugos standartą mokyklose, sporto organizacijose, religinėse bendruomenėse ar kitose institucijose, pačios turi būti pasirengusios laikytis tokių pačių principų.

Vaiko teisė į saugią aplinką negali priklausyti nuo institucijos pavadinimo, jos teisinės formos, ideologinės, politinės ar religinės krypties.

Ji turi priklausyti nuo vieno dalyko – nuo to, kad vaikas yra vaikas.

### **Kreipimasi inicijavo Lietuvos jaunimo organizacijų taryba**

#### **Pasirašančios organizacijos:**

Lietuvos skautija

Lietuvos moksleivių sąjunga

Maltos ordino pagalbos tarnyba

NVO vaikams konfederacija

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

Nacionalinis švietimo NVO tinklas

Lietuvos sporto federacijų sąjunga

Visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“

Lietuvos moterų lobistinė organizacija

Vartotojų aljansas

Lietuvos Raudonasis Kryžius

Lietuvos negalios organizacijų forumas

Nacionalinė sporto federacijų asociacija

VšĮ Paramos vaikams centras